

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№ 8 (3) - 2023

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES

ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ

ELECTRONIC JOURNAL

ISSN: 2181-1342 (Online)

Сайт: <https://scienceproblems.uz>

DOI: 10.47390/SCP1342V3I8Y2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

№ 8 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш

ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Crossref DOI:

Таҳририят Crossref DOI нинг расмий аъзоси ҳисобланади ва 10.47.390 DOI префиксига эга. Ҳар бир нашр ва илмий мақолага индивидуал Crossref DOI рақами берилади.

Google Scholar

Журнал Google Scholar (Академия) да индексацияланади.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:
Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

- Воҳидова Комила Абдуллозизовна*
“ЭЛ БАЙРОҒИ” ГАЗЕТАСИ ҲАҚИДА 11-17
- Сулайманов Саламат Арепбаевич*
ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН МУХТОР ВИЛОЯТИДА ҚУРУҚЛИК ВА СУВ ТРАНСПОРТИ: МУАММО
ВА ЕЧИМЛАР (1924-1932 ЙЙ) 18-24
- Раунов Холмамат*
ЎЗБЕКИСТОН ҲУДУДИДА УРАН КОНЛАРИНИ ЎЗЛАШТИРИШ ТАРИХИ 25-32
- Мажидов Анвар Сиражович*
ИМПЕРИЯ МУСТАМЛАКАЧИЛИК СИЁСАТИНИНГ ТУРКИСТОН ТУБ ХАЛҚЛАРИНИНГ
ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ ВА ФУҚАРОЛИК АҲВОЛИГА ТАЪСИРИ (СИРДАРЁ ВИЛОЯТИ
МИСОЛИДА) 33-40
- Begatova Nasiba Xolmurzayevna*
FERMER XO‘JALIKLARI VA KLASSTER TIZIMI UCHUN O‘RTA MA‘LUMOTLI MUTAXASSISLARNI
TAYYORLASH TIZIMIDAGI YUTUQLAR VA MUAMMOLAR (SURXONDARYO VILOYATI
MISOLIDA) 41-48
- Алланазаров Мурот Мирзаевич*
БУХОРО ХАЛҚ СОВЕТ РЕСПУБЛИКАСИ НОЗИРЛАР ШЎРОСИ ВА МИЛЛИЙ РАҲБАР
ХОДИМЛАР ФАОЛИЯТИ ХУСУСИДА 49-54
- Ismoilova Feruza Ibragimovna*
URUSH YILLARIDA XOTIN-QIZLARNING ILM-FAN VA MADANIYAT SOHALARIDAGI
XIZMATLARI 55-59
- Tursunov Xurshid Nasriddinovich*
O‘ZBEKISTONDA MUSTAQILLIK YILLARIDA TARIXCHI KADRLAR TAYYORLASH SOHASI
HUQUQIY ASOSLARINING YARATILISHI 60-64

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

- Yuldosheva Gulnoza Abdinabiyevna*
THE ROLE OF THE DIGITAL ECONOMY IN MODELING THE FINANCIAL ACTIVITIES OF
ENTERPRISES 65-70
- Oromidinov Muzaffar Pardabayevich*
DIRECTIONS FOR IMPROVING INTERNAL AUDIT IN COMMERCIAL BANKS 71-75
- Худайназарова Дилором Хайруллаевна*
ТЎҚИМАЧИЛИК САНОАТИ КОРХОНАЛАРИНИНГ ЯШИЛ ИҚТИСОДИЁТ ДОИРАСИДАГИ
РИСКЛАРИНИ СТРАТЕГИК ТРАНСФОРМАЦИЯЛАШ ИСТИҚБОЛЛАРИ 76-84

<i>To'lov Ulug'bek Toshmamatovich, Jo'rayev Sirojiddin Muxiddin o'g'li</i> KO'CHMAS MULKNI SOLIQQA TORTISHDA XORIJIY DAVLATLARDA AMALGA OSHIRILGAN ISLOHOTLAR	85-92
<i>Xudayberganov Dilshod Tuxtabayevich</i> MINTAQADA XIZMAT TURLARIDAN SAMARALI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	93-98
<i>Turobov Sherzod Alisherovich</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA UY XO'JALIKLARI TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT SIYOSATI	99-105
<i>Шамсиев Нодир Муратович</i> МЕТОДЫ ОЦЕНКИ ПОКАЗАТЕЛЕЙ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ ПРИ АНАЛИЗЕ РЕЙТИНГОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ИХ КАЧЕСТВЕННОЕ ОПИСАНИЕ	106-110
<i>Zaripova Moxira Zarip qizi</i> AGRAR SOHAGA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI	111-114
<i>Узайдуллаев Шерзод Шукуруллаевич</i> ЎЗБЕКИСТОНДА ИННОВАЦИОН ИНФРАТУЗИЛМАНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ОМИЛЛАРИ	115-121
<i>Atabayeva Karomat Rajabovna, Rajabova Maftuna Farhod qizi</i> O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINING RIVOJLANISHI VA TAHLILI	122-127
<i>Жумаева Мухлиса Абдуғани қизи</i> МАМЛАКАТДА АЁЛЛАР ТАДБИРКОРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МЕХАНИЗМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	128-137
<i>Камалов Акмал Сайдакбарович, Саматов Ғаффор Аллақулович</i> ГЕОИҚТИСОДИЙ МУНОСАБАТЛАР ШАРОИТИДА ТРАНСПОРТ ЛОЙИҲАЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШГА БЎЛГАН ЁНДАШУВЛАРНИНГ ТАҲЛИЛИ	138-150
<i>Мамадиёров Олимжон Умарович</i> ОЗИҚ-ОВҚАТ ХАВФСИЗЛИГИ ТАЪМИНЛАШ НАЗАРИЯЛАРИ ЭВОЛЮЦИЯСИ.....	151-158
<i>Раббимов Жахонгир Эшбоевич</i> ТИЖОРАТ БАНКЛАРИДА ОПЕРАЦИОН РИСКЛАРНИНГ МОҲИЯТИ, УЛАРНИНГ ЮЗАГА КЕЛИШ САБАБЛАРИ	159-164
<i>Кулибоев Азамат Шоназарович</i> ДАВЛАТ ТИББИЁТ ТАШКИЛОТЛАРИДА БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИНИНГ УСЛУБИЙ АСОСЛАРИ	165-174

Гадоев Сўҳроб Жумакулович
ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ КРЕДИТИНИНГ ТАЪМИНОТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ
ЙЎЛЛАРИ 175-181

Бекжанов Дилмурод Йўлдашович
ЭМПИРИК ТАДҚИҚОТ НАТИЖАЛАРИ АСОСИДА ТУРИСТИК ДЕСТИНАЦИОН
МЕНЕЖМЕНТ ЖАРАЁНИ ИШТИРОКЧИЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ БАҲОЛАШ 182-193

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Boydadayev Abdurroхmon Tolibjon o'g'li
SHARQ VA G'ARB IRRATSIONAL FALSAFASIDA PANTEISTIK QARASHLARNING QIYOSIY
TAHLILI (J.RUMIY VA F.NITSSHE FALSAFASI MISOLIDA) 194-200

Xayridinov Abbosxon Anvarovich
GLOBALLASHUV JARAYONIDA MA'NAVIY MA'RIFIY INQIROZLARNING OLDINI OLISHDA
MARKAZIY OSIYO QADRIYATLARINI YUKSALTIRISH ISTIQBOLLARI 201-205

Quramboyev Alisher Maxsudovich
TEMURIYLAR DAVRIDA IJTIMOY ADOLAT TAMOYILLARINING AMAL QILISHI 206-211

Jo'rayev Alisher Tulqinboyevich
JAMIYAT MILLIY ASOSLARINI MUSTAHKAMLASH – DAVLATNING USTUVOR
MAQSADI..... 212-217

Turabova Sevara Kattaqulovna
ILMIY VAHS FENOMENINING MANTIQUIY- GNOSEOLOGIK MAQOMINI O'RGANISHDA
KONSEPTUAL-METODOLOGIK YONDOSHUV 218-224

Пардаева Марҳабо Давлатовна
АЛИШЕР НАВОЙ АСАРЛАРИДА ИЛМГА ОИД ҚАРАШЛАРИНИНГ НАҚШБАНДИЯ
ҲОЯЛАРИ БИЛАН УЙҒУНЛИГИ 225-233

Qutlimuratov Sardorbek Rustamovich
NIKON MUNOSABATLARINING TADRIJIY RIVOJLANISHI 234-240

Tursunkulova Shaxnoza Tuychiyevna
DINIY MANBALARDA GO'ZALLIK TO'G'RISIDAGI FALSAFIY QARASHLAR 241-246

Юсупова Феруза Зойировна
АХЛОҚИЙ ИДЕАЛ – ЁШЛАР МАЪНАВИЙ ЮКСАЛИШИНING МЕЗОНИ 247-251

Teshaboev Muhiddin Marifovich
IJTIMOIY ADOLATNI TA'MINLASHNING PRINSIPIAL MASALALARI 252-257

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Soatova Nodira Isomitdinovna

LIRO-EPIK ASARLARDA POETIK FIKRNING BADIY IFODASI 258-265

Narmuratov Zayniddin Radjabovich

FRAZEOLOGIK BIRLIKLAR LINGVOMADANIY BIRLIK SIFATIDA 266-269

Yusupova Omina Muhammadzoir kizi

DIFFERENT CLASSIFICATION OF FAIRYTALE DISCOURSE IN WORLD AND UZBEK FOLKLORE 270-276

Бозорова Хулкар Одинакуловна

РУССКИЙ ЯЗЫК КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ СОДЕРЖАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ 277-282

Matyakubov Oybek Quralbayevich

KOGNITIV TILSHUNOSLIKDA «KONSEPT» TUSHUNCHASI 283-288

Фатуллаева Камола Рахматуллаевна

ТЕРМИНЛАРНИНГ БЕЛГИЛАРИ ВА УЛАРНИНГ ТАСНИФИ 289-293

Karimjonova Shahlo Ravshanjonovna

O'ZBEK TILIDA KAUZATIV FE'LLARNING YASALISH USULLARI 294-299

Xamzayev Otaxon Erkinovich

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA KASB-HUNARGA OIDMAQOLLARNING CHOG'ISHTIRMA Tahlili 300-305

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

Абдурахманова Нодирахон

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СМАРТ-КОНТРАКТОВ В СНГ 306-310

Сафоева Садокат Мусоевна

ЭКОСИСТЕМА СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ: ИССЛЕДОВАНИЕ РОЛЕЙ ЗАИНТЕРЕСОВАННЫХ СТОРОН В КОНТЕКСТЕ ГРАЖДАНСКОГО ПРАВА 311-320

Абдуллаева Маликабону Эркин қизи

ХАЛҚ ТАЪЛИМИ СОҲАСИДА КОРРУПЦИЯНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШГА ОИД АЙРИМ ХОРИЖИЙ ДАВЛАТЛАР ТАЖРИБАСИНИНГ ҚИЁСИЙ ҲУҚУҚИЙ ТАҲЛИЛИ 321-330

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Zoirova Lola Xamidovna

TIBBIYOT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA "INSON ORGANIZMINING RADIATSIYAGA SEZGIRLIGI" MAVZUSINI O'QITISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN

FOYDALANISH	331-336
<i>Ibragimov A'lamjon Amrilloevich</i> KOGNITIV SIFATLARNING UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI (MAKTAB PEDAGOG XODIMLARI MISOLIDA)	337-343
<i>Madaminov Azimbek Egamberganovich, Xalillayev O'ktam Sobir o'g'li</i> YOSH GANDBOLCHI DARVOZABONLARNI O'YIN TEXNIKASIGA O'RGATISH	344-349
<i>Fayzullaeva Madina Abdumumin kizi</i> ANALYSIS OF THE POSITIVE IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGIES ON THE MOTIVATION AND KNOWLEDGE OF STUDENTS IN THE DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL PROCESS	350-355
<i>Джумаева Хулкархан Мухаммаджонова</i> ВНУТРЕННИЕ УГРОЗЫ, НЕГАТИВНО ВЛИЯЮЩИЕ НА ДУХОВНОСТЬ СТУДЕНТОВ..	356-361
<i>Islomova Madina Asqarovna</i> INTEGRATSIYALASHGAN SUN'IY INTELLEKT TOMONIDAN YARATILGAN CHATGPT BOT YORDAMIDA NEMIS TILI O'QITISHNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH	362-368
<i>Raxmatova Mexrinov Majitovna</i> YOSHLAR MA'NAVIY SALOHİYATINI O'RGANISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	369-373
<i>Абдукаюмова Наргиза Райимовна</i> ЮҚОРИ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИНИНГ МАДАНИЙ-ИНТЕЛЛЕКТУАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ДИДАКТИК ШАРТЛАРИ	374-384
<i>Norboyev Farxod Chorshanbiyevich</i> KREATIVLIK VA INNOVATSIYA BORASIDA ZAMONAVIY NAZARIYALAR	385-390
<i>Borasheva Aybolgan</i> EXPLORING JAMES MCCROSKEY'S RESEARCH ON WILLINGNESS TO COMMUNICATE IN L1 CONTEXTS: IMPLICATIONS FOR LANGUAGE TEACHING AND LEARNING	391-398
<i>Fayzullayeva Gulchexra Sharipboyevna</i> KOGNITIV TADQIQOTLARNING FANLARARO TUSHUNCHA SIFATIDAGI MOHIYATI VA MANTIQUIY TAHLILI	399-409
<i>Boboraximov Sanjar Malikjanovich</i> MAKTABDA O'QUVCHILARNI JISMONIY TARBIYALASHNING ZARURATI VA UNGA QO'YILADIGAN TALABLAR	410-414
<i>Salimova Shahlo Sayfulloyevna</i> XAVFSIZ TA'LIM MUHITI MONITORINGINING AHAMIYATI	415-421

<i>Sayfiddinova Jamila Ziyodulla qizi</i> METHODOLOGY FOR THE DEVELOPMENT OF LOGICAL REASONING IN PRIMARY SCHOOL PUPILS	422-427
<i>Xamroyev Samijon Salimovich</i> SPORT TO‘GARAKLARI ORQALI TALABALARNING JISMONIY MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH KOMPONENTLARI	428-433
<i>Kattaeva Feruza Shakirovna</i> DEVELOPING STUDENTS SOCIO-CULTURAL COMPETENCE BY USING SOCIO CULTURAL DISCOURSE ANALYSIS METHOD	434-441
<i>G‘ofurov Azizbek Umarjonovich</i> BO‘LAJAK JISMONIY TARBIYA FANI O‘QITUVCHILARINI TAYYORLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	442-447
<i>Abduraximova Umida Shuxratovna</i> BO‘LAJAK TARJIMONLARNING LINGVOMADANIY VA KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	448-454
<i>Obidova Gulmira Kuzibaevna</i> INGLIZ TILINI O‘RGANISH JARAYONIDA TEXNIKA TA‘LIM YO‘NALISHI TALABALARIDA EKOLOGIK MADANIYAT ASOSLARINI SHAKLLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALAR VA INTERAKTIV METODLAR	455-460
<i>Axmadaliyeva Xosiyatposhsho Abduxayotovna</i> PROFESSINAL TA‘LIM YO‘NALISHLARIDA TAHSIL OLAYOTGAN O‘QUVCHILARNING INGLIZ TILIDAN KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI AUTENTIK MATERIALLAR ORQALI TAKOMILLASHTIRISH	461-469

08.00.00 – Иқтисодиёт фанлари

Камалов Акмал Сайдакбарович
Иқтисод фанлари номзоди,
“Ўзбекистон темир йўллари” АЖ
бошқаруви раисининг ўринбосари

Саматов Ғаффор Аллақулович
Иқтисод фанлари доктори, профессор
Тошкент давлат транспорт университети,
“Транспорт логистикаси” кафедраси мудири.

ГЕОИҚТИСОДИЙ МУНОСАБАТЛАР ШАРОИТИДА ТРАНСПОРТ ЛОЙИҲАЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШГА БЎЛГАН ЁНДАШУВЛАРНИНГ ТАҲЛИЛИ

Аннотация. Ушбу шарҳда изланишларимиз объекти бўлган Марказий Осиё минтақасининг геосиёсий муаммолари, транспорт коридорлари, транзит салоҳияти, транспорт-логистика кластерлари концепцияси, логистика провайдерлари ҳамда минтақанинг транспорт тизимига тегишли бўлган лойиҳаларига оид мунозарали масалалар ечимларига бағишланган изланишлар ва олимларнинг ўзлари эътиборга лойиқ илмий-амалий хулосалари орқали таклифлар берилган.

Калит сўзлар: транспорт, коридор, иқтисодий, автомобиль, минтақа, транзит, лойиҳа, ҳудуд, божхона, ягона транспорт.

Kamalov Akmal Saidakbarovich
Candidate of Economics,
Deputy Chairman of the Board of "Uzbekistan Railways" JSC

Samatov Gaffar Allaqulovich
Doctor of Economics, Professor
Tashkent State Transport University,
Head of the "Transport Logistics" department.

ANALYSIS OF APPROACHES TO THE IMPLEMENTATION OF TRANSPORT PROJECTS IN THE CONDITIONS OF GEOECONOMIC RELATIONS

Abstract. In this review, the geopolitical problems of the Central Asian region, transport corridors, transit potential, the concept of transport-logistics clusters, logistics providers, and solutions to controversial issues related to the region's transport system projects, which are the object of our research, are offered through research and scientific and practical conclusions of the scientists themselves.

Key words: transport, corridor, economic, automobile, region, transit, project, area, customs, unified transport.

Камалов Акмаль Сайдакбарович
Кандидат экономических наук,
Заместитель Председателя Правления
АО "Узбекистон темир йуллари"

Саматов Гаффар Аллакулович
Доктор экономических наук, профессор
Ташкентский государственный университет путей
сообщения, заведующий кафедрой «Транспортная логистика».

АНАЛИЗ ПОДХОДОВ К РЕАЛИЗАЦИИ ТРАНСПОРТНЫХ ПРОЕКТОВ В УСЛОВИЯХ ГЕОЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ

Аннотация. В данном обзоре рассмотрены геополитические проблемы Центрально-Азиатского региона, транспортные коридоры, транзитный потенциал, концепция транспортно-логистических кластеров, логистические провайдеры, решения спорных вопросов, связанных с проектами транспортной системы региона, которые являются объектом нашего исследования, предлагаются на основе исследований и научно-практических выводов самих ученых.

Ключевые слова: транспорт, коридор, экономический, автомобильный, регион, транзит, проект, район, таможня, единый транспорт.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SCP1342V3I8Y2023N20>

Кириш. Бугунги кунда бизнинг нуқтаи- назаримизча тадқиқотларимизнинг мақсади, вазибалари, илмий- назарий концепцияси ва мамлакат иқтисодий ва ривожлантиришга бўлган аҳамиятини шакллантиришда қайд этилган муаллифларнинг асарларини тадрижий тарзда таҳлил қилиш маълум бир долзарблик касб этади. Масалан, и.ф.д. А.А. Зоҳидовнинг **“The trans-afghan transport corridor: state interests and development prospects”** номли мақоласида [1] Трансафғон транспорт коридорини шакллантиришда иштирокчи давлатлар манфаатлари ва истиқболлари лойиҳаси таҳлил қилинган ва ёритиб берилган.

Трансафғон транспорт коридорини ишга туширишдан минтақавий давлатларнинг манфаатлари баён этилган.

Эрон манфаатлари. Афғонистон ва Эрон ўзларининг иқтисодий алоқаларида асосий эътиборни уларни бирлаштирувчи транспорт инфратузилмасини бунёд этиш ва тиклашга қаратмоқда. Бу икки давлатни ўзаро географик чегарадошлиги ва халқларининг миллий-этник қариндошлиги ва шунга ўхшаш маданий ва диний анъаналари бир бирига яқинлаштиради;

Хитойнинг манфаатлари. Хитой ўзининг иқтисодий манфаатларини ҳисобга олган ҳолда Афғонистоннинг табиий ресурсларини ассимиляция қилишга алоҳида эътибор беради. Афғонистоннинг табиий ресурсларидан фойдаланиш, транспорт инфратузилмасини қуриш, энергия ва қурилиш саноатини ривожлантириш мақсадида ушбу лойиҳадан манфаатдор ҳисобланади;

Покистон манфаатлари. Ўйлақ Покистон Ислом Республикаси ва Марказий Осиё давлатлари ўртасида икки томонлама иқтисодий алоқаларни ривожлантиришга хизмат қилади. Шунинг таъкидлаш керакки, Трансафғон коридори Афғонистон орқали Покистон портларига олиб борадиган муқобил йўналишга эга. Покистон ушбу коридор орқали Марказий Осиё давлатларига Карачи ва Гвадар портларига киришни таъминлайди, шу

билан бирга ўзининг транзит салоҳиятини.025 оширади. Бунинг устига Покистоннинг Афғонистонга экспорти ҳажмини оширишга ёрдам беради ва Покистоннинг Афғонистоннинг табиий ресурсларини ўзлаштиришда ўз манфаатлари борлиги ҳам бу лойиҳанинг Покистон учун қимматини оширади;

Туркменистон манфаатлари. Мутахассисларнинг фикрича, мазкур лойиҳанинг амалга оширилиши юк айланмаси ҳажмини ҳам оширишга хизмат қилади.

Европа давлатларидан Афғонистонга Каспий орқали ташувларни амалга ошириш ҳамда Европа ва Жанубий Осиё ўртасидаги савдо алоқаларининг кенгайиши Туркменистон учун транзитдан қўшимча даромад олишини таъминлайди;

Тожикистон манфаатлари. Тожикистон Трансафғон коридоридан мамлакатни, минтақа давлатлари билан иқтисодий алоқаларини мустаҳкамлаш ва ўзининг шаклланган транспорт муаммоларини таъминлашда фойдаланмоқчи. Мутахассисларнинг фикрича, мамлакат учун Эрон билан иқтисодий алоқаларни ривожлантиришда ушбу лойиҳани амалга ошириш фойдали бўлади. Шунингдек Тожикистоннинг транспорт инфратузилмаси яхшиланиши НАТО нинг Афғонистонга кўрсатаётган ҳарбий ва гуманитар ёрдамларини Тожикистон орқали етказиб бериш имкониятларини орттиради;

Ўзбекистон манфаатлари. Ўзбекистон Трансафғон коридоридан иқтисодиётни ривожлантириш ва минтақада хавфсизликни таъминлаш уни нуқтаи назаридан ҳам манфаатдор. Ўзбекистон афғон муаммосини тинч йўл билан ҳал этиш бўйича мунтазам ташаббуслар билан чиқмоқда. Бу ташаббусда биринчи навбатда, Афғонистон иқтисодиётини тиклаш ва унинг ижтимоий ривожланишини ошириш назарда тутади. Лойиҳанинг амалга ошириши Афғонистон ва Ўзбекистон ўртасида ташқи савдо айланмасини оширини ҳамда Ўзбекистоннинг дунё сув йўлларида чиқишини таъминлайди. Масалан, Тошкент-Термиз-Карачи йўналишининг узунлиги 2500 км.

Афғонистоннинг манфаатлари. Афғонистон Трансафғон коридорини яратишдан жуда манфаатдор, чунки у мамлакатнинг сиёсий ва иқтисодий ривожланишини таъминлайди. Хусусан, сиёсий нуқтайи назардан транспорт йўлакларини барпо этиш Афғонистонда тинчлик, хавфсизлик ва барқарорликни таъминлайди. Йирик шаҳарлар ва ҳудудларни боғловчи транспорт инфратузилмасини барпо этиш афғон жамиятининг ижтимоий муносабатларида ижобий ривожланиш тенденцияларининг ошишига олиб келади, бу эса, ўз навбатида, мамлакат аҳолисининг мафкуравий бирлигини мустаҳкамлашга ёрдам беради.

Мақолада Трансафғон транспорт коридорининг истиқболлари ҳақида фикр билдирилганда Трансафғон транспорт коридорининг ижобий ва салбий томонлари қуйидагича тавсифланган: минтақавий давлатлар ўртасида ҳамкорлик, глобал таъсирга эга давлатлар ёки ташкилотларнинг манфаатлари, халқаро ташкилотлар ва институтларнинг лойиҳани қўллаши ижобий оқибатлари ҳисобланади ва географик, хавфсизлик, иқтисодий омиллар билан боғлиқ салбий оқибатларни келтириб чиқариши мумкин. Шунингдек мақолада Трансафғон транспорт коридорининг ишга туширишнинг юқори мақсадга мувофиқлигини кўрсатадиган бир қатор омиллар санаб ўтилган.

И.ф.д. А.А. Зоҳидовнинг **“Alternative transportation corridors in Central Asia: factors, interdependence, and integration problems”** номли мақоласида [2] Марказий

Осиёдаги муқобил транспорт коридорлари, уларнинг шаклланиш муаммолари ёритиб берилган. ва қуйидагича таърифланган. Марказий Осиё давлатларида транспорт интеграциясининг ривожланишига таъсир қилувчи асосий омиллар санаб ўтилган, улар икки қисмга яъни ривожлантирувчи ва тўсқинлик қилувчи омилларга ажратилиб кўрсатилган.

Муқобил коридорларни шакллантириш ҳақида фикр юритилганда Марказий Осиё минтақавий иқтисодий ҳамкорлиги доирасидаги лойиҳалар ва 2017 йилгача транспорт соҳасидаги инвестициялар миқдорлари ҳақида маълумотлар берилган.

Ушбу лойиҳалар асосан Дастурнинг олти хил кўп томонлама ҳамкор институтлари томонидан молиялаштирилади ва булар: Осиё тараққиёт банки, Европа тикланиш ва тараққиёт банки, Халқаро валюта жамғармаси, Ислом тараққиёт банки, БМТ Тараққиёт Дастури ва Жаҳон Банки. Шунингдек мақолада Марказий Осиёда жойлашган давлатларнинг сўнги йигирма йилликда транспорт секторида бир-бирига ўзаро боғлиқликларнинг ўзгаришлари таҳлил қилинган. Ҳар бир лойиҳада қатнашаётган давлатлар хусусан Ўзбекистоннинг манфаатлари ва лойиҳаларнинг мақсадлари, истиқболлари ёритиб берилган. Мақолада ҳар бир муқобил коридор ҳақида батафсил маълумотлар берилган, шунингдек Ўзбекистон Республикаси фойдаланадиган асосий транспорт йўлаклари, уларнинг узунлиги ва транзит давлатлари ҳақида ҳам маълумотлар берилган.

И.ф.д. А.А. Зоҳидов, М.М. Хамроевларнинг **“Мамлакат транзит салоҳиятини оширишда электрон транспорт хизматларидан фойдаланиш истиқболлари”** номли мақоласида [3] Ўзбекистон Республикасида халқаро ташувлар билан шуғулланувчи корхоналар ишини замонавий технологиялардан фойдаланиш даражаси, бунга қаратилган ишлар, рақамлаштиришнинг самарадорлиги даражаси ёритиб берилган. Ишни бажариш давомида Ўзбекистон Республикаси ҳудуди орқали 2013-2015 йиллар давомида автотранспортда ва темир йўл орқали ташилган халқаро юклар динамикаси таҳлил қилинган ва олинган натижага кўра йиллар кесимида ташиш ҳажмида камайишлар аниқланган. Бунинг асосий сабаби сифатида чегара божхона ўтказиш участкаларида сарфланадиган вақтларнинг юқорилиги кўрсатилган. Шу муносабат билан соҳага рақамли технологияларни жалб қилиш усуллари хориж тажрибалари асосида кўриб чиқилган ва мақолада қуйидагилар баён этилган: мамлакат ҳудудидан автотранспортда ташилган халқаро, хусусан, транзит юкларнинг камайишини келтириб чиқарувчи омиллардан бири сифатида мамлакат ҳудудига кириб келган халқаро юкларнинг божхона кузатуви билан боғлиқ процедураларидаги мураккабликларни келтириш мумкин. Божхона кузатувида инсон омилини камайтириш мақсадида бир қатор хорижий давлатларда амалда бўлган электрон кузатув тизимини жорий қилиш зарурати юзага келмоқда. Шунингдек мақолада транспорт соҳасини ривожлантириш бўйича мамлакатимизда олиб борилган ислохотлар ёритиб берилган. Шунингдек, божхона кўригини амалга оширишга кўп вақт сарфланаётганлиги Ўзбекистонни айланиб ўтувчи муқобил транспорт коридорларининг ривожланишига хизмат қилмоқда. Хусусан, 2014 йилдан Эрон-Туркменистон-Қозоғистон транзит темир йўлининг тўлиқ ишга туширилиши натижасида мамлакатимиз ҳудудига жанубий йўналиш давлатларидан кириб келган транзит юклар ҳажмининг салбий ўзгариш тенденцияси кўзга ташланади 50 фоиздан ортиқ камайиш аниқланган. Такитдланган

мақолада бу муаммонинг ечимига хориж давлатлари тажрибаси асосида тавсиялар ишлаб чиқилган.

И.ф.д. Зоҳидов Азаматжон Аъзамовичнинг **“Марказий Осиё транспорт тизимини самарали бошқариш механизмини такомиллаштириш”** мавзусида Иқтисодиёт фанлари доктори илмий даражасини олиш учун ёзган диссертация ишида [4] тизимли ёндашув асосида Марказий Осиё транспорт тизимини самарали бошқариш механизмини такомиллаштириш юзасидан таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқишга қаратилган тадқиқотлар амалга оширилган.

Диссертация ишида автомобил ва темир йўл транспорти комплексини мониторинг қилиш ва баҳолаш учун турли таҳлилий усуллар қўлланилган. Тадқиқот ушбу соҳадаги муаммоларнинг таъсир даражасини аниқлашга қаратилган. Мамлакатнинг транспорт йўлакларини, транзит салоҳиятини, транспорт логистикаси самарадорлигини баҳолаш учун кўрсаткичлар ишлаб чиқилган. Ушбу кўрсаткичлар меъёрий ва чегаравий қийматлар асосида ўрнатилган. Минтақавий транспорт тизимидан кутилаётган натижалар ва тизим томонидан ҳақиқатда тақдим этилаётган хизматлар ўртасидаги номуносивликни тасвирлаш учун вазият модели ҳам яратилди.

Бундан ташқари, тадқиқот минтақа доирасида транспорт соҳасида ҳамкорликнинг жорий механизми масалаларини ўрганиб чиқди. Ушбу тизим доирасида мувофиқлаштириш заруриятини ҳисобга олган ҳолда, учта сценарий ишлаб чиқилган:

Оптимистик сценарий: Бу сценарий бутунлай Ўзбекистон манфаатларига мос келади.

Пессимистик сценарий: Бу сценарий Ўзбекистон манфаатларига мутлақо зиддир.

Ҳақиқий сценарий: Ушбу сценарий минтақавий транспорт лойиҳаларини муваффақиятли амалга ошириш эҳтимоли юқори бўлган коридорларни белгилайди.

Умуман олганда, диссертация ишида ҳудудий транспорт лойиҳалари истиқболларини белгилашда автомобил ва темир йўл транспорти комплексини ҳар томонлама ўрганиш ва баҳолаш учун бир қатор таҳлилий ёндашувлар қўлланилган.

Ўзбекистон Республикасининг транспорт соҳасидаги иқтисодий манфаатлари тизимлаштирилган ва уларга бўлган потенциал ва реал таҳдидлар илмий асосланган, умумминтақавий дастурлар ёрдамида тартибга солишни назарда тутувчи минтақа транспорт тизимини самарали мувофиқлаштириш механизмининг саккиз бошқичли концептуал модели ишлаб чиқилган.

Диссертациянинг “Минтақавий транспорт тизимини бошқаришнинг назарий-методологик асослари” деб номланган биринчи бобида минтақавий транспорт тизимининг умумий тавсифи, минтақавий транспорт тизимини самарали бошқаришга оид замонавий ёндашувлар ҳамда муаммоларни ўрганиш методологияси тадқиқ этилган. Бугунги кунда транзит ва халқаро ташувларни амалга ошириш билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиш юзасидан халқаро амалиётда ҳамда илмий доираларда турлича талқинларнинг мавжудлиги, мазкур соҳага оид асосий тушунчаларни тўғри интерпретация қилиш лозимлигини белгилайди[4].

Тадқиқот ишининг “Марказий Осиё транспорт тизимининг ўзига хослиги ва уни мувофиқлаштириш муаммолари” деб номланган иккинчи бобда Марказий Осиё транспорт тизимига умумий тавсиф берилиб, унда минтақавий транспорт тизимининг

шаклланиш босқичлари, ўзаро боғлиқлик даражаси ҳамда соҳадаги муаммолар тадқиқ этилган.

Диссертациянинг “Марказий Осиё транспорт тизимини бошқаришнинг халқаро ҳамкорлик механизмлари” деб номланган учинчи бобида минтақавий транспорт тизимини ривожлантиришда кўп томонлама ва икки томонлама ҳамкорлик таҳлил қилинган. Жумладан, Ўзбекистоннинг минтақавий ва халқаро ташкилотлар доирасида транспорт соҳасидаги кўп томонлама алоқаларини, хусусан, Иқтисодий ҳамкорлик ташкилоти, Шанхай ҳамкорлик ташкилоти, Мустақил давлатлар ҳамдўстлиги, Марказий Осиё минтақавий иқтисодий ҳамкорлик дастури, ТРАСЕКА, “Буюк ипак йўлининг иқтисодий камари” ва шу каби бошқа ташкилотлар, дастурлар ҳамда лойиҳалар доирасидаги ҳамкорликлари тадқиқ этилган. Қолаверса, Ўзбекистоннинг транспорт соҳасидаги икки томонлама ҳамкорлиги минтақа давлатлари кесимида ўрганилган. Шунингдек, кўп томонлама ва икки томонлама ҳамкорликнинг кучли ва заиф жиҳатлари таҳлил қилинган.

Тадқиқот ишининг “Минтақавий транспорт тизимини такомиллаштиришда муқобил коридорлар омили” номли тўртинчи бобида минтақада қурилаётган ва режалаштирилаётган транспорт коридорлари тадқиқ этилиб, мазкур коридорлардан минтақа давлатларининг манфаатдорлик даражаси, бу борада юритаётган сиёсати ўрганилган.

Ўзбекистон минтақавий муқобил транспорт йўлакларини Марказий Осиё мамлакатлари транспорт сиёсатининг асосий йўналиши сифатида таснифлайди. Ушбу коридорлар нуфузли давлатлар, халқаро ташкилотлар, турли дастурлар ва алоҳида давлатлар томонидан қўллаб-қувватланади ва тарғиб қилинади. Ўзбекистон бу йўлакларни ўз манфаатлари ва устуворликларидан келиб чиқиб баҳолайди ва таснифлайди.

Уларни шартли равишда қуйидаги 3 гуруҳга ажратиб ўрганилган:

1. Ўзбекистон манфаатларига тўлиқ зид ҳисобланган коридорлар: «Қозоғистон-Туркменистон-Эрон» темир йўли; “Туркменистон-Афғонистон-Тожикистон” (ТАТ) темир йўли; “Хитой-Қирғизистон-Тожикистон” темир йўли; “Россия-Қозоғистон-Қирғизистон-Тожикистон” темир йўли.

2. Қисман фойдаланиш имкони мавжуд бўлган коридор: “Ғарбий Европа-Ғарбий Хитой” автомагистрали.

3. Ўзбекистон манфаатларига мос муқобил коридорлар: “Ўзбекистон-Қирғизистон-Хитой” темир йўли; “Ўзбекистон-Туркменистон- Эрон-Уммон» коридори; “Тошкент-Андижон-Ўш-Иркештом-Қашғар” автомобиль йўли; “Ўзбекистон-Афғонистон-Эрон/Покистон” (Трансафғон) темир йўли.

Юқорида келтирилган таснифлар асосида коридорларнинг истиқболи юзасидан Ўзбекистон манфаатлари кесимида сценарийлар ишлаб чиқилган.

Диссертациянинг “Марказий Осиё транспорт тизимини бошқариш механизмининг самарадорлигини ошириш йўллари” номли бешинчи бобида Марказий Осиё транспорт тизимини самарали бошқариш истиқболлари тадқиқ этилган. Хусусан, унда хорижий тажриба сифатида Европа Иттифоқи транспорт тизими ўрганилган. Миллий ва минтақавий даражада транспорт тизимини бошқаришнинг моделлари

ишлаб чиқилган. Шунингдек, Ўзбекистон транспорт соҳасидаги манфаатлари тизимга солинган ва уларга бўлган замонавий таҳдидлар аниқланган.

Хусусан, Ўзбекистон Республикасининг транспорт соҳасидаги манфаатлари қўйидаги йўналишларда намоён бўлади:

шахс, жамият ва давлатнинг замонавий транспорт хизматларига бўлган эҳтиёжларини самарали қондириш;

транспорт комплексини модернизация қилиш орқали хўжалик юритувчи субъектларнинг юқори иқтисодий самарадорлигига ҳамда транспорт жараёнлари хавфсизлигига эришиш;

шарқий давлатларни ғарбий ва жанубий давлатлар билан боғловчи янги транспорт коридорларини яратиш ва мавжудларини модернизация қилиш;

транспорт комплексининг транзит салоҳиятини оширишда муҳим омил ҳисобланган мамлакат транспорт хавфсизлигини халқаро стандарт даражасига олиб чиқиш;

транзит тизимининг иқтисодий самарадорлигини ошириш мақсадида транспорт магистралларининг юк ўтказиш қобилиятини кенгайтириш;

Марказий Осиё транспорт тизими интеграциялашувида ва ривожланишида манфаатли иштирок этиш, мазкур тизимда Ўзбекистон имкониятларини ошириш ва ундан самарали фойдаланиш;

экспорт-импорт операцияларида транспорт харажатларини минималлаштириш орқали халқаро савдони ривожлантириш;

транспортда юзага келаётган жиноятларни, жумладан терроризмни олдини олиш ва бартараф этиш[4].

И.ф.д. А. Зоҳидовнинг **“Особенности координации Централно-Азиатской транспортной системы: инициативы и решения”** номли мақоласида [5] Марказий Осиёнинг Хитой ва Ҳиндистон билан ташқи савдо айланмасини ошириш бўйича келишувлари ва ўзаро боғловчи халқаро транспорт коридорларини шакллантириш лойиҳалари, Марказий Осиё давлатларининг олиб бораётган транспорт сиёсати, унинг муаммолари ёритиб берилган. Минтақанинг транспорт тизими ҳақида мақоласида таъкидланишича, Марказий Осиё транспорт тизимининг аниқ мақсади ёки ушбу тизимдан кутилган натижалар расман ўрнатилмаган,

минтақавий транспорт тизими мувофиқлаштирилмаган ва ўз навбатида, талабларга жавоб бермайди;

Бугунги кунда минтақа мамлакатлари учун ягона транспорт стратегиясини (сиёсатини) ишлаб чиқиш минтақавий транспорт тизимини ривожлантиришнинг долзарб масалалари ичида энг муҳим вазифалардан бири бўлиб қолмоқда.

Ушбу стратегия доирасида ишлаб чиқилган умумминтақавий дастурлар ўз ичига минтақадаги барча давлатларнинг манфаатларини тенг ҳимоя қилишни таъминловчи фойдали таклифларни ўз ичига олиши керак. Ушбу мақола минтақада ягона транспорт сиёсатини юритиш орқали транспорт тизимида шаклланган муаммоларни ечишга қаратилган таклифлар ишлаб чиқилган.

И.ф.д. В.Г. Егоровнинг **“О влиянии транспортных проектов на геополитическое положение страны»** номли илмий мақоласида [6] қўйидаги фикрлар келтирилган. Халқаро транспорт коридорлари лойиҳаларини амалга ошириш нафақат

капитал, балки сиёсий таъсирларни ҳам талаб қилади. Халқаро транспорт коридорларининг фаолиятининг самараси ягона божхона ва иқтисодий ҳудудда эришилади. Бундан ташқари, ХТКларини яратиш ташаббускори бўлган мамлакат маълум бир геосиёсий кучга эга бўлиши керак.

Йирик транспорт лойиҳаларини амалга ошириш самараси ва самарадорлигини баҳолаш экан, уларнинг мамлакатнинг геосиёсий мавқеига таъсирини кўриб чиқиш мақсадга мувофиқдир.

Давлатнинг геосиёсий позициясини қуйидаги параметрлар билан аниқлаш мумкин:

- давлатнинг асосий “куч” марказларига нисбатан жойлашиши боғлиқ ҳолда ва уни қуйидагича бўлиш мумкин: марказий (куч маркази), периферик, буфер (кучлар марказлари орасидаги ўрта ҳолат), ҳудуднинг шакли (доира — идеал), ҳудуднинг катталиги — давлат иқтисодий жараёнларни мустақил бошқариш ва ҳудудий хавфсизликни сақлаш учун шундай ресурсларга эга бўлиши керак. Ҳар доим ривожланишнинг интенсив йўлини танлаган давлатлар ўз иқтисодий сиёсатида транспортни илғор ривожлантиришга устувор аҳамият бериб келган. Транспорт лойиҳаларининг мамлакатнинг геосиёсий позициясига таъсирини мисол сифатида Селихино-Ниш темир йўл линиясини қуриш бўйича комплекс лойиҳани кўрсатиш мумкин. Қитъа марказида жойлашган давлатлар учун транспорт коридорларини қуриш ва улардан фойдаланиш орқали сув йўллари ва жаҳон бозорига чиқиш муҳим аҳамиятга эга эканлиги таъкидланган.

с.ф.д. Гамзе Гунгармус Конанинг **“Social, political and economic problems Central Asian Republics face and the rule of Central Asian Region”** номли мақоласида [7] қуйидаги фикрларни келтирган. Марказий Осиё қизиқишининг асосий икки сабаби бор, булардан биринчиси ҳудуднинг этник, маданий, дин ва тил жиҳатдан тарихан яхлитлиги, иккинчиси хавфсизлик масалалари ва Туркиянинг халқаро алоқалари билан боғлиқ. Марказий Осиё минтақаси Геосиёсий ва Геоиқтисодий жиҳатдан ўзининг жойлашуви ва табиий бойликлари билан узоқ тарихга эга бўлган стратегик муҳим ҳудуд ҳисобланади. Геосиёсий нуқтаи назардан бу минтақа дунёдаги энг катта қитъа қуруқликларнинг асосий қисми бўлиб, одатда қитъа юраги деб аталади, Тоғли ва денгизли ҳудудлардан ўтиш имконини беради ва Буюк ипак йўли ишга тушган пайтлар фақат шу омил минтақа халқлари учун қуруқликда эркин ва тўсиқсиз алоқани таъминлаб, уларнинг геосиёсий жиҳатдан устунликка кўтарган. Марказий Осиё геоиқтисодий ва геосиёсий жиҳатдан Россия Федерацияси учун жуда муҳим ҳисобланиши қайд этилган.

“Global Strategic Studies Institute” илмий тадқиқотчиси Даисукэ Китаденинг **“Central Asia undergoing a remarkable transformation: belt and road initiative and intra regional cooperation”** номли илмий тадқиқот ишида [8] Марказий Осиёда Хитой “Бир макон бир йўл” ташаббуси (belt and road initiative (BRI) доирасида инфратузилмага фаол сармоя киритди. Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан олиб борилаётган иқтисодий ислохотлар ва “яхши қўшничилик” сиёсати минтақалараро мулоқот бирлашишни кучайтириб, бутун Марказий Осиёга ижобий таъсир қилмоқда. Бошқа томондан, BRIнинг қарздорликнинг ошиши каби баъзи салбий таъсирлари юзага келмоқда.

Бир макон бир йўл ташаббуси Хитой томонидан Осиёни Европа ва Африкага боғлаш учун қабул қилинган глобал ривожланиш стратегиясидир.

Хитойнинг Марказий Осиё ва Марказий Осиёни боғловчи темир йўл логистика йўналишларини ишга тушириш учун киритаётган инвестицияси транспорт инфратузилмасига ижобий таъсир кўрсатмоқда. BRI Марказий Осиё учун Хитойни Ғарбий Осиё ва Европа билан боғловчи имкониятлар беради ва ва шунингдек Хитойнинг молиявий ёрдами билан логистика харажатларини камайтириш, савдони кенгайтириш ва хорижий инвестицияларни жалб қилиш ва қуриш учун хизмат қилади. Минтақада очиқ-қўшничилик алоқаларининг шаклланишида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев томонидан олиб борилаётган очиқ ва дўстона сиёсатга алоҳида урғу берилган. Бир камар бир йўл ташаббусининг Марказий Осиё давлатларига салбий таъсири ҳақида муаллиф қуйидаги фикрларни келтирган:

Хитойга қарздорлик хавфининг ортиши ва бу жуда салбий оқибатларга олиб келиши мумкин. Муаллиф бунинг оқибатларига мисол қилиб Хитойнинг “қарз дипломатияси” ни АҚШ президенти ёрдамчиси Майк Пенсинг Трамп маъмуриятининг Хитойга нисбатан Шри-Ланка портини мисол қилиб гапирган танқидий сўзларини мисол қилган, ва молиявий қарздорлик ортидан минтақа давлатлари ўз табиий ресурсларини ва географик ҳудудларини бошқаришда мустақиллигини йўқотиши мумкинлигини таъкидлаган;

Француз илмий тадқиқотчилари Имане Эссади, Бернард Гработ, Пер Фенйларнинг **“Location of logistics hubs at national and subnational level with consideration of the structure of the location choice”** номли мақоласида [9] логистик марказларнинг жойлашуви кўп мезонли таҳлилдан сўнг қабул қилиниши керак бўлган стратегик қарор эканлигини таъкидлаб бу борада таҳлиллар ва кўрсатмалар ишлаб чиққан. Бунда транспорт салоҳияти давлатнинг иқтисодий кучини оширувчи восита эканлиги таъкидланиб, логистика марказларини мамлакат ичида ёки минтақада жойлашувини геосиёсий омилларга ҳам боғлиқ эканлиги ҳақида урғу берилади. Унда логистик марказларининг жойлашуви улар орқали амалга оширилаётган транспорт ишларини бошқаришда доимий ва фаол муҳим роль ўйнаш кераклиги, минтақавий даражадаги логистика марказларини танлашда минтақа давлатлари геосиёсий қарашларига ва у ердаги турғун иқтисодий ва сиёсий алоқаларни эътиборга олиш кераклиги айтилган.

Н.О. Дунаеванинг **“Управление модернизацией транспортной инфраструктуры региона для реализации транзитного потенциала”** номли диссертация ишида [10] давлатлар транзит салоҳиятини кўтаришда транспорт инфратузилмаларининг ролини ва уларни уни ривожлантириш масалалари бўйича тадқиқот иши олиб борган. Тадқиқотчи диссертация ишида транзит салоҳиятини кўтариш учун транспорт инфратузилмаси, геоиқтисодий даражаси, географик жойлашуви ва геосиёсий жиҳатларини алоҳида таҳлил қилган. Шунингдек янги транспорт лойиҳаларининг самарадорлигини баҳолаш бўйича тавсиялар ишлаб чиққан.

П.Э. Бирюковнинг **“Международные транспортные коридоры в условиях формирования нового мироустройства”** номли с.ф.н. диссертация ишида [11] халқаро транспорт коридорлари, уларнинг замонавий дунёда асосий табиати, ривожланиши, амалга ошириш муаммолари ва халқаро транспорт коридорларида давлатларнинг

миллий манфаатлари ҳақида изланишлар олиб борилган. Диссертация тадқиқотининг мақсади халқаро транспорт коридорларини ривожлантириш истиқболларини аниқлаш ва улар билан боғлиқ бўлган давлатлар миллий манфаатларини амалга ошириш самарадорлигини ошириш бўйича таклифларни ишлаб чиқишга қаратилган бўлиб, бунинг амалга оширишда халқаро транспорт коридори концепциясига замонавий ёндашувларни ўрганиш, янги дунё тартибининг энг муҳим хусусиятларини ва уларнинг халқаро транспорт коридорларига таъсирини аниқлаш, халқаро транспорт коридорларининг ҳозирги ҳолати, фаолиятидаги мавжуд муаммоларни ва улар атрофида юзага келадиган низоларни бартараф этиш йўллариини ўрганиш ва уларнинг ривожланишида устувор йўналишларни белгилаш орқали давлатлар манфаатларини самарали амалга ошириш йўллари ҳақида изланишлар олиб борилган. Тадқиқот ишидан олинган натижалар ва унда муаллиф томонидан ишлаб чиқилган тавсиялар халқаро транспорт йўлакларининг геосиёсий жиҳатдан қанчалик муҳимлигини очиқ берган.

Тожикистонлик илмий изланувчилар П.Х. Азимов, Д.И. Наджмиддиновларнинг **“Развитие региональной транспортно-логистической системы стран центральной Азии в условиях глобализации мировой экономики”** номли мақоласида [12] Марказий Осиёда транспорт соҳасидаги мавжуд муаммолар, уларнинг келиб чиқиши ва янги шаклланиши мумкин бўлган муаммолар, шунингдек минтақанинг геосиёсий роли ҳақида батафсил тизимли таҳлил қилинган. Минтақанинг асосий муаммолари транспорт инфратузилмасида юқори эскириш ва паст ўтказиш қобилияти мавжудлиги, логистика тизимининг ташкилий ва ташиш жараёнининг технологик номукамаллиги, минтақа давлатларининг 1924 ва 1991йилларда миллий чегараланиши ортидан келиб чиққан муаммолар (Йўл инфратузилмасининг ўзгариши, чегарадаги кутиш вақтлари ва бошқалар), Хитой ва Европа Иттифоқи ва Россия каби минтақавий давлатларнинг Марказий Осиёга бўлган қизиқишлари, сиёсатлари ортидан шаклланаётган муаммолар ҳисобланади. Шу билан бирга, минтақанинг транспорт салоҳиятини оширишда барча транспорт турларининг яқка бир тизим асосида келишилган мультимодал ва интермодал логистик марказларнинг ишини тўғри ташкил этиш керак. Бугунги кунда Марказий Осиё транспорт тизими Европа, МДХ ва шарқ мамлакатлари транспорт тизими билан интеграцияланиш даражаси секин кетмоқда.

Марказий Осиё давлатлари логистика тизимидаги асосий етишмовчилик техник бошқарув жиҳати бўлиб, улар транспорт воситаларининг чегара пунктларида узоқ вақт туриб қолиши, чегараларни кесиб ўтишдаги назорат турлари бир қонунга асосланган тартибда бўлмаслиги, транзит ташувларни амалга оширувчи транспорт воситаларини йўлларда тўхтатилиши ва текширув ўтказилиши, автотранспорт воситаларидан олинандиган тўловларнинг тартибга олиниш даражаси пастлиги, автомобил транспортида халқаро ташувларни амалга оширишда икки томонлама шартнома амалга оширишдаги камчиликлардир.

Логистика занжирини самарали қуриш, аммо янги хизмат турларини ривожлантирмаслик; миқдорнинг нафақат ташқи, балки ички логистикасини ҳам амалга ошириб, истеъмолчига [13]. 3PL етказиб бериш ва манзилли сақлашдан буюртмаларни бошқариш ва товарлар ҳаракатини кузатишгача бўлган бир қатор логистика хизматларини тақдим этади. 3PL провайдерининг вазифаларига транспортни ташкил

етиш ва бошқариш, инвентаризацияни ҳисобга олиш ва бошқариш, импорт-экспорт-транзит ҳужжатларини тайёрлаш, омборларни сақлаш, юкларни қайта ишлаш, охириги фойдаланувчига етказиб бериш киради. Халқаро амалиёт шуни кўрсатадики, 3PL хизматларидан фойдаланиш мижозларнинг ўзаро таъсирига ижобий таъсир кўрсатди ва 3PL операторига мурожаат қилиш бизнес жараёнларининг самарадорлигига ижобий таъсир кўрсатди. Логистика хизматларини кўрсатиш нисбатан ёш бизнес тури ҳисобланади. 1970-1980-йилларда компаниялар томонидан логистика эҳтиёжларини мустақил таъминлаш сифатида туғилган, ҳозирги кунга келиб ушбу хизмат тури логистикани тўлиқ аутсорсингга ўтди. Бундай шароитда мижозларга йўналтирилган 3PL ҳали ҳам ҳашаматли товарларни чекланган истеъмолчилар доирасига ўзларининг ноёб сўровлари билан сотишга ўхшайди. Ушбу амалиёт Шимолий Америка бозорида қабул қилинганидан сезиларли даражада фарқ қилади, бу ерда дунёдаги энг йирик 3PL ўйинчилари ишлайди ва 3PL хизматларини ривожлантириш аллақачон яқунланган ва бу бозор ҳозирги ҳолатида қуйидагилар билан тавсифланади.

Қаттиқ ва шаффоф халқаро нарх рақобати шароитида ғарбий бозорда 3PL провайдерини танлашнинг асосий мезонлари тариф ставкаси ва жарима миқдори ҳисобланади [14]. Ушбу турдаги логистика операторига мурожаат қилганда, мижоз ҳар томонлама хизмат кўрсатишни, доимий ўзгарувчан аτροφ-муҳит шароитларига мослашишга ёрдам беришни кутиши мумкин, бу уларнинг рақобатбардошлигини ошириш учун қўшимча омил ҳисобланади. Бироқ, 3PL авлод провайдери юк ташишни бошқариш муаммоларини ҳал қилмайди: бу функция ҳали ҳам юк эгаси томонидан амалга оширилади. Шунинг учун логистика хизматлари бозорида 4PL-провайдерининг пайдо бўлишини табиий ва башорат қилинадиган деб аташ мумкин. 4PL атамаси биринчи марта 1996 йилда Andersen Consulting консалтинг фирмаси томонидан рўйхатга олинган, ҳозирда Accenture, қуйидаги талқин билан: “тўртинчи даражали логистика провайдери-бу ўз ташкилотининг ресурслари, имкониятлари ва технологиясини бошқа логистика корхонасининг ресурслари, имкониятлари ва технологияси билан бирлаштирган таъминот занжири менежери ва уни бошқаради мижозларга таъминот занжиридаги муаммоларни энг тўлиқ ечимини таклиф қилиш учун” [14]. Шуни таъкидлаш керакки, 4PL провайдерлари ёки 4-даражали провайдерлар, албатта, ишлаб чиқариш жараёни билан боғлиқ.

Бундай компаниялар халқаро бозорда пайдо бўлиши учун улар талабга эга бўлиши керак. Қоида тариқасида, 4PL провайдерлари катта инфратузилма ва замонавий таъминот занжирини бошқариш тизимларига эга бўлган, юқори технологияли жараёнларни амалга оширадиган ва мураккаб логистика схемаларини амалга оширадиган йирик логистика провайдерларидир.

Халқаро тажриба шуни кўрсатадики, компаниялар хизматларидан одатда Intel ва General Motors каби йирик корпорациялар фойдаланадилар. rs. 5PL Internet орқали фаолият 4PL провайдерни англатади. Бу йўналиш юқорида келтирилган энг ёш йўналиш бўлиб, бу унинг янада ривожланишини назарда тутати ва ҳали ҳам кам талабга эга ҳисобланади [15].

Товар юкланганидан кейин сотувчи қўшимча харажатларни ўз зиммасига олмайди; “Д” — сотувчи барча харажатларни ўз зиммасига оладиган ва товарлар белгиланган мамлакатга етказилгунга қадар барча хавфларни ўз зиммасига оладиган

барча ҳолатлар[16]. Мавжуд ахборот таъминоти тузилмаси транспорт компаниялари ва мижозларнинг темир йўл маъмуриятлари инфратузилмаси билан ўзаро муносабатларининг дастлабки босқичини амалга ошириши мумкин.

Бизнес бўлинмаларини автоматлаштириш самарадорлигини ошириш ва бизнесни қўллаб-қувватлаш бўйича ИТ-ечимларни ошириш учун, биринчи навбатда, бўлинмалар фаолиятини расмийлаштириш керак. [17].

Логистика провайдерларини таснифлашнинг яна бир варианты логистика компанияларини ҳақиқий логистика активларига эгалик қилиш ёки эгалик қилмаслик фактига кўра таснифлашдир. Барча логистика компанияларини иккита асосий тоифага бўлиш мумкин: ҳақиқий жисмоний активларга эга компаниялар ва ўз фаолиятида аутсорсингдан фойдаланадиган компаниялар. Аутсорсинг хизматларидан фойдаланадиган халқаро логистика марказлари жисмоний тарқатиш соҳасида хизматларнинг тўлиқ ёки бир қисмини кўрсатадиган бошқа шунга ўхшаш компаниялар билан шартномалар тузади. Ахборот хизмати компаниялари — бу корхоналарнинг логистика тизимини оптималлаштиришда воситачи бўлган ва бошқа активларга эга бўлган фирмалар билан шартнома асосида ўзаро алоқада бўлган жисмоний активларга эга бўлмаган компаниялар тури. Бозор сегментацияси мезони “логистика активлари” учинчи вариантни истисно қилмайди: шахсий логистика имкониятлари ва аутсорсинг. Шу билан бирга, логистика хизматлари бозоридаги компанияларнинг иш шароитларига қараб, барча логистика қувватлари ҳар доим ҳам сегментация учун ишлатилмайди[18].

Ғарбий бозор тажрибасига мурожаат қилган ҳолда, 3PL провайдерлари билан ўзаро алоқада пайдо бўладиган ёки бундай ўзаро таъсирни тўхтатувчи асосий муаммоларни қайд этиш мумкин. Улардан биринчиси, СЛАда белгиланган шартларнинг бажарилмаслиги ва кутилаётган харажатларни оптималлаштиришнинг йўқлиги. 4PL логистикаси — бу 3PL ёки учинчи томон логистикаси концепциясининг кейинги ривожланиши. 4PL методологиясида таъминот занжири мижоз фирма ва логистика оператори ўртасидаги қўшма корхона бўлиб, у 3PL методологияси бўйича ишлайди. 4PL провайдери мижоз ва кўплаб 3PL компаниялари ўртасидаги ягона алоқа вазифасини бажаради. Мижознинг таъминот занжирининг барчаси ёки кўп қисми 4PL оператори назорати остида жойлашган. 4PL фирмаси ўз ресурсларини субпудратчилар ресурслари билан бирлаштирган таъминот занжири интеграторидир. 4PL фирмалари 3 PL фирмаси ва бизнес-жараён фирмаларининг имкониятларини шундай боғлайдики, таъминот занжири ечимлари алоқаларни бошқариш, бошқарув ва ахборот технологиялари хизматларининг марказлаштирилган тизими орқали мижозга элтиб беради[14].

Адабиётлар/Литература/References:

1. Azamat Zokhidov “The trans-afghan transport corridor: state interests and development prospects” Central Asia and the Caucasus. Volume 13 Issue 2 2012. 74-83
2. Azamat Zokhidov “Alternative Transportation Corridors in Central Asia: Factors, Interdependence, and Integration Problems” Central Asia and Caucasus Volume 15 Issue 1 2014.
3. А.А. Зоҳидов, М.М. Хамроев, “Мамлакат транзит салоҳиятини оширишда электрон транспорт хизматларидан фойдаланиш истиқболлари” Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар” илмий электрон журнали. № 3, май-июнь, 2016 йил

4. Зоҳидов Азаматжон Аъзамович “Марказий Осиё транспорт тизимини самарали бошқариш механизминини такомиллаштириш” мавзусидаги иқтисодий фанлари доктори (DSc) диссертацияси Тошкент шаҳри – 2018 йил
5. Азаматжон Зоҳидов “Особенности координации Центрально-Азиатской транспортной системы: инициативы и решения” Транспорт Шёлкового Пути
6. Выпуск 2, 2020, 23-25 с
7. И.ф.д. проф. Егоров Владимир Георгиевич “О влиянии транспортных проектов на геополитическое положение страны (транспорт лойиҳаларининг мамлакатнинг геосийосий позитсиясига таъсири ҳақида). Илмий мақола. Геополитика и энергетическая безопасность. 32-43 б. 2019 й. <https://cyberleninka.ru/>
8. Гамзе Гунгармус Кона “Social, political and economic problems Central Asian Republics face and the rule of Central Asian Region”. Problems of the Central Asian Republics. Foundation For Middle and Baklan Research (Obiv)-Eurasian Studies, pp.175-215, qnnual 2006-6, Istanbul (2006)
9. Даисукэ Китаденинг “Central asia undergoing a remarkable transformation: belt and road initiative and intra regional cooperation”. Mitsui & Co. Global Strategic Studies Institute Monthly Report August 2019
10. Imane Essaadi, Bernard Grabot, Per Fenies “Location of logistics hubs at national and subnational level with consideration of the structure of the location choice”. HAL Id: hal-02359910 <https://hal.science/hal-02359910> Submitted on 12 Nov 2019
11. Дунаева Наталья Олеговна. “Управление модернизацией транспортной инфраструктуры региона для реализации транзитного потенциала”. и.ф.н диссертация. Москва – 2009
12. Бирюков Павел Эдуардович «Международные транспортные коридоры в условиях формирования нового мироустройства». и.т.н. диссертация. 181 б. 2021 й
13. П.Х. Азимов, Д.И. Наджмиддинов “Развитие региональной транспортно-логистической системы стран центральной Азии в условиях глобализации мировой экономики”. Научно-технические ведомости СПбГПУ. Экономические науки. Том 12, № 6, 85-92 б. 2019
14. Ботнарюк, М. В. Партнерские взаимоотношения – императив ведения логистического бизнеса [Текст] / М. В. Ботнарюк // Общество: политика, экономика, право. – 2011. – № 1. – С. 53-57
15. Титюхин Н. В чем различие между 1, 2, 3, 4 и 5PL-провайдерами [Текст] / Н. Титюхин // Транспортная логистика. – 2007. – №10
16. Лёвин, С. Б. Сущность технологических терминов 3PL и 4PL и принципы функционирования предприятий на их базе [Текст] / С. Б. Лёвин // Транспорт: наука, техника, управление. – 2015. – № 7. – С. 50-53.
17. Холопов, К. В. Организация, новые формы и методы экспорта транспортных услуг в условиях перехода России к рыночным отношениям [Текст] : дис. ... д-ра эконом. наук / К. В. Холопов. – М.: МГТУГА, 1995. – 262 с. Также можно добавить ссылку на труды отечественных учёных
18. Хмелкова Н. V. рақобатдан биргаликда рақобатга: рақобатбардош ҳамкорликнинг янги мантиғи [матн] /Н. V. Хмелкова / / иқтисодий назария журнали. - Но. 1. - 2010. - п. 18.
19. Резер, С. М. Контейнеризация грузовых перевозок [Текст] / С. М. Резер. – М.: ВИНТИ РАН, 2012. – 678 с. Илл.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 8 (3)-2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).